

РЕШЕНИЕ

№ 202

гр. София, 04.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 48 СЪСТАВ, в публично заседание на четвърти октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: ИВЕЛИНА М. СИМЕОНОВА

при участието на секретаря ЛИЛЯНА ЛЮБ. АНДОНОВА
като разгледа докладваното от ИВЕЛИНА М. СИМЕОНОВА Гражданско
дело № 20231110104220 по описа за 2023 година

и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по искова молба на К. П. Г., ЕГН ***** срещу „У.Б.“ АД, ЕИК *****, с която е предявен осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за осъждане на ответника „У.Б.“ АД да заплати на ищцата К. П. Г. сумата от 885,28 евро, представляваща разликата между заплатената от ищцата възнаградителна лихва за предоставения ѝ ипотечен кредит за периода 20.10.2019 г. - 20.08.2021 г. и действително дължимата възнаградителна лихва за посочения период.

Ищцата твърди, че на 20.12.2007 г. сключила договор за ипотечен банков кредит № TR70997568, по силата на който „У.Б.“ АД ѝ предоставило ипотечен кредит в размер на 45 000 евро. Кредитът бил предоставен за срок от 25 години, като следвало да бъде погасен до 20.01.2033 г. Банковият кредит бил предоставен при променлив годишен лихвен процент, формиран по следната методология - базисен лихвен процент (пазарният индекс - едномесечен Юрибор (EURIBOR)) и твърда надбавка. Ищцата поддържа, че на 21.05.2011 г. получила по електронен път извлечение № 5/2011 г. относно погасителната вноска по банковия ѝ кредит за месец май 2011 г. и установила, че годишният лихвен процент бил увеличен с повече от 1,00 пункта и определен на 6,77 %, което било нелогично, тъй като от момента на сключване на договора стойността на Юрибора била намаляла с повече от 3,00 пункта. Твърди, че „У.Б.“ АД без нейно съгласие, в нарушение на подписания договор, едностранно променило методологията на изчисляване на годишния лихвен процент по вече отпуснати кредити чрез въвеждането на допълнителни начисления, наречени „премия“ и поради тази причина отказало да намали годишния лихвен процент. В резултат на тези изменения на методологията за изчисляване на годишния лихвен процент, формулата, която се получавала била: едномесечен Юрибор, твърда надбавка и премия. Ищцата твърди, че

въпреки несъгласието ѝ с този начин на изчисление на лихвата, заплащала месечната си вноска в размера, посочен от банката, тъй като не желала кредитът да бъде обявен за предсрочно изискуем и банката да предприеме действия по принудителното му събиране. Посочва, че на два пъти провела успешно производства срещу ответника, като въз основа на влезлите в сила съдебни решения годишният лихвен процент следвало да се определя по следната формула - едномесечен Юрибор и твърда надбавка. Счита, че клаузата, въз основа на която ответникът е преизчислил лихвата – т. 11.1.3. от Общите условия към договора за кредит, е нищожна като противоречаща на закона и добрите нрави, както и че е неравнопоставена клауза. Счита, че клаузата не е индивидуално уговорена по смисъла на [чл. 146 ЗЗП](#). На следващо място поддържа, че нищожността на т. 11.1.3. от договора води до формиране на ГЛП по следния начин: едномесечният Юрибор, определен два дни работни дни преди първия работен ден на всеки месец и твърда надбавка. Излага, че ако се приеме, че клаузата на т. 11.1.1. от договора и т. 10.2. и 10.3. от Общите условия (ОУ) позволяват на Управителния съвет на банката да се отклонява от заложения в т. 10.3.2. от ОУ механизъм за определяне стойността на едномесечния Юрибор и на методологията, заложена в т. 4 от договора, то същите противоречат на [чл. 143 ЗЗП](#) и на [чл. 58, ал. 2 ЗКИ](#). В този смисъл намира, че ответникът не се е съобразил с твърдяната от него формула за изчисление на ГЛП, уговорена в договора. Ищцата счита, че не е предвиден минимален лихвен процент в договора, а клаузите които предвиждат такъв са неравнопоставени. Твърди, че не са налице пазарни условия, които да водят до увеличаване на годишния лихвен процент и/или до заплащане на лихвен процент в определения от банката размер. Ищцата сочи, че разликата между заплатената от нея възнаградителна лихва и реално дължимата такава е сумата, заплатена поради добавянето на компонента „премия“. Счита, че тази промяна нарушава принципа на равнопоставеност на страните, противоречи на закона и поради това не ги обвързва. С оглед на това сочи, че за периода 20.10.2019 г. - 20.08.2021 г. е заплатила възнаградителна лихва в размер на 1 054,59 евро вместо дължимата от 169,31 евро, поради което „УБ.“ АД е получило без основание сумата от 885,28 евро, която следва да ѝ бъде възстановена. Моли за уважаването на предявения иск и претендира разноски.

В срока по чл. 131 ГПК е постъпил отговор от ответника, с който оспорва предявения иск като неоснователен. Твърди, че процесният договор е бил сключен с фиксиран минимален ГЛП в размер на 6,35 %, като съответният процент е бил приложим за целия срок на договора. Твърди, че за процесния период не е имало увеличение на лихвения процент, като банката надлежно е начислявала лихвата съобразно договореното между страните на 20.12.2007 г., като е прилагала лихвен процент – 6,35 %. Евантуално прави възражение за погасяване на исковата претенция по давност. Моли за отхвърляне на предявения иск и за присъждане на разноски.

Софийският районен съд, като обсъди представените по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, при спазване изискванията на чл. 235 ГПК, приема за установено следното от фактическа страна:

По делото е обявено за безспорно и ненуждаещо се от доказване обстоятелството, че

между страните е сключен договор за банков кредит № TR70997568 от 20.12.2007 г., с посоченото в исковата молба съдържание, съгласно който „У.Б.“ АД в качеството на кредитор е предоставил на К. П. Г. в качеството на кредитополучател ипотечен кредит в размер на 45 000 евро, за покупка на недвижим имот – апартамент № 14, находящ се в гр. София, ул. „Маестро Кънев“ № 61, при годишен лихвен процент за съответния период на олихвяване (т. 4) - базисен лихвен процент, определен по т. 10.3. и 10.4. от условията по кредити на физически лица, определен съгласно т. 11.1.1. при подписване на договора, и надбавка. В т. 4.1.а е договорено, че по редовен дълг по т. 11.1.3. (за кредити, изплащани чрез анюитетни вноски) лихвеният план за периода от датата на усвояване до 20.01.2033 г. включва базисен лихвен процент, който към момента на сключване на договора е 4,809 % и надбавка 1,541 % или общият годишен лихвен процент е в размер на 6,35 %. Страните са уговорили краен срок за погасяване на кредита до 20.01.2033 г.

В раздел II от договора - Условия за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договор за банков кредит № TR70997568 от 20.12.2007 г., в т. 11.1. е уговорено, че за ползвания кредит кредитополучателят заплаща на кредитора лихви, изчислявани при годишна база – 365/360 дни – за кредити, издължавани чрез намаляващи погасителни вноски и 360/360 дни – за кредити, издължавани чрез анюитетни (равни всеки месец) погасителни вноски, съответно дългът по заемната сметка се олихвява с годишен лихвен процент, формиран от базисен лихвен процент плюс надбавка, определени в размер по т. 4 за съответния период на олихвяване.

Съгласно т. 11.1.1. приложимият към съответния период на олихвяване от действието на договора базисен лихвен процент за различните валути и различните кредитни продукти се определя от Управителния съвет на банката или оторизирани от него органи и/или лица въз основа на конкретно посочен индекс, установен в т. 10. 3. и т. 10. 4. от условията на банката по кредити на физически лица, неразделна част от този договор, за който кредитополучателят е предварително запознат, като кредиторът уведомява кредитополучателя за определения от УС приложим базов лихвен процент към съответния период на действие на договора за кредит и олихвяване чрез обявяването му на интернет страницата на банката, изричното му посочване в извлечението от кредитната сметка към съответния лихвен период и изпращане по пощата, съгласно приетото от кредитополучателя за получено се счита всяко уведомление, регистрирано в изходящия дневник на банката в деня на поставяне на уведомлението в досието на кредитополучателя и/или в поддържаната от него в банката касета за получаване на банкова поща или с изпращането му на адреса за кореспонденция, посочен в искането за отпускане на кредит.

Съгласно т. 11.1.2. с промяната на действащия към съответния период на олихвяване базисен лихвен процент, определен от Управителния съвет на банката и/или оторизирани орган/лице, лихвените условия по кредита се считат за автоматично променени в съответствие с приетите изменения, които са задължителни за страните по договора, като кредиторът уведомява кредитополучателя за настъпилото изменение.

Съгласно т. 11.1.3. при кредити, издължавани чрез анюитетни вноски (еднакви всеки

месец, включващи главница и лихва към падежа на задължението за плащане на съответната анюитетна вноски), годишният лихвен процент по кредита за съответния лихвен период от лихвения план се фиксира в размера по т. 4.1.а и не се променя, освен ако пазарните условия водят до необходимост от увеличаването му най-малко с 1 пункт. Кредитополучателят дава съгласието си кредиторът да променя едностранно размера на годишния лихвен процент за дадения лихвен период по лихвения план по т. 4.1.а, съответно размера на анюитетната вноски, без за това да е необходимо сключване на допълнително споразумение между страните, при нарастване на базисния лихвен процент с повече от 1 пункт от размера, определен от кредитора в деня на сключване на договора или от размера му, формиран след промяна по реда на настоящата точка. Кредиторът уведомява кредитополучателя за извършената промяна в едноседмичен срок на адреса за кореспонденция, посочен в искането за отпускане на кредит и/или по реда, установен в условията по кредити на физически лица.

По делото са приети Условия по кредити на физически лица – Ипотечни кредити, според които кредитополучателят заплаща във връзка със сключения договор за кредит и ползването на кредита разходи, включително лихви, такси и комисионни, или други разходи – т. 10.

В т. 10.1. е уговорено, че конкретният размер на дължимите лихви и комисиони се определя и издължава в размера, съгласно и при условията, установени в договора за кредит и приложимите от Банката към датата на начисляването и изискуемостта им лихвени условия и Тарифа за таксите и комисионите, а в т. 10.2. е предвидено, че дължимите лихви се начисляват на база на приложимия за съответния период на олихвяване базисен лихвен процент и установена в договора за кредит надбавка, определени в зависимост от стойността на кредитния ресурс на кредитните пазари, вида, срока на кредита, обезпеченията и други обстоятелства, отчитащи кредитоспособността на кредитоискателя и произтичащия от нея кредитен риск.

Според т. 10.3. за базисен лихвен процент за съответния период на олихвяване се прилага утвърдения от Управителния съвет на банката, съответно от оторизирани от него да го определят органи и/или служители на банката лихвен процент за кредити в съответната валута, както следва: т. 10.3.2. за кредити в евро – едномесечен EURIBOR, публикуван на страница „EURIBOR=“ на REUTERS в 11 часа централноевропейско време два работни дни преди първия работен ден от всеки месец, и се прилага от първия работен ден на месеца до деня, предхождащ първия работен ден на следващия месец включително.

Според т. 10.4. посочените в т. 10.3. базисни лихвени проценти са приложими при ипотечните кредити, какъвто е и процесният, а според т. 10.5. при кредити, изплащани чрез анюитетни вноски (еднакви всеки месец), годишният лихвен процент за съответния лихвен период се фиксира в размер към датата на договора за кредит и остава такъв до нарастване на лихвения индекс с +/- 1,00 %, съответно до поредна аналогична промяна спрямо предходно извършената.

По делото е прието писмо изх. № 47/4867 от 08.06.2011 г. от „У.Б.“ АД до К. П. Г., с

което същата е уведомена, че банката е приложила установеното в т. 4 и т. 11 от договора, разяснено е, че банката е в правото си да коригира БЛП, за да отрази в цената на кредита промяната в цената на ресурса, който банката ползва и предоставя на кредитополучателите, посочено е, че лихвеният процент по договора за кредит, сключен между страните е променлив, като в периода 21.01.2008 г. – 02.05.2011 г. осчетоводеният лихвен процент е търпял изменение от 5,98 % до 6,77 % поради промяна на БЛП с решение на УС от 14.10.2008 г., с решение на УС от 26.02.2009 г., с решение на УС от 01.04.2009 г., с решение на УС от 05.06.2009 г., като към датата на писмото лихвеният процент по кредита е в размер на 6,35 %.

По делото са приложени и Протоколи на Управителния съвет на „У.Б.“ АД както следва: с Протокол № 38/14.10.2008 г. Управителният съвет на „У.Б.“ АД е взел решение цената на всеки банков кредит да се определя като сбор от променлив базов лихвен процент (БЛП), формиран от приложимия към периода на олихвяването договорен лихвен индекс (SOFIBOR, EURIBOR, LIBOR) или друг договорен лихвен индекс *и премия*, определяна по размер от ГОД от нула базови пункта до плюс 200 базови пункта според стойността на кредитния ресурс на кредитните пазари, към който БЛП се прибавя фиксирана договорена надбавка, отчитаща цената на финансовото състояние на клиента, вида, срока на кредита, обезпеченията и други обстоятелства, отчитащи кредитоспособността на кредитоискателя и произтичащия от нея кредитен риск; за всеки ползван кредит банката начислява, а кредитополучателят заплаща годишна лихва (цена на кредита), като общ лихвен процент в размер, равен на действащия и прилаган от банката към датата на начисляването базов лихвен процент, определен в съответствие с правилата, приети от УС по начина, определен по-горе плюс надбавка, установена по размер в договора за кредит; за базов лихвен процент за съответния период на олихвяване се прилага при кредити в чуждестранна валута - базови лихвени проценти едномесечен/тримесечен/ шестмесечен EURIBOR, LIBOR, прилагани на международните кредитни пазари за определения от банката срок плюс премия, установена от ГОД или овластено от него лице; предвидено е, че в случай, че УС на банката определи други условия за формиране на базовия лихвен процент, БЛП по договорите за кредит се счита за автоматично променен в съответствие с приетите изменения, за което банката уведомява кредитополучателите по реда, установен в Общите й условия; прието е промените да се прилагат спрямо заварените договори за кредит по решение за всеки конкретен случай, прието от ГОД или овластен от него служител на банката въз основа на проведени с кредитополучателите преговори или постигнато съгласие; с Протокол № 40/22.10.2008 г. на Управителния съвет на „У.Б.“ АД е взето решение за увеличение със 100 базисни пункта на прилаганите лихвени проценти по всички кредити на физически лица, отпуснати с договори, в които съществува клауза, даваща право на такова увеличение; с Протокол № 14/01.04.2009 г. на Управителния съвет на „У.Б.“ АД е одобрена политика за промяна на ценообразуването на кредитите на физически лица, като се повиши премията като компонент на базовия лихвен процент по кредитите на физически лица, считано от 01.04.2009 г. и за замразяване на нивата на индексите, считано от същата дата; с Протокол № 25/05.06.2009 г. Управителният съвет на „У.Б.“ АД е взел решение за повишаване на

премията като компонент на базовия лихвен процент по кредитите на физически лица в лева със 100 базисни пункта, считано от юни 2009 г.

Не е спорно, че във връзка с дължимата възнаградителна лихва по процесния банков кредит за различните периоди между страните са водени предходни производства, като видно от приетия по делото заверен препис от решение от 26.02.2015 г. по гр. д. № 50400/2013 г. по описа на СРС, 32 състав, „У.Б.“ АД е осъдено да заплати на К. П. Г. на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от 7 946,52 евро, представляваща надплатена сума за периода 20.12.2008 г. - 20.11.2013 г. по договор за ипотечен кредит № TR70997568 от 20.12.2007 г., ведно със законната лихва от 03.12.2013 г. до окончателното изплащане на вземането, поради нищожност на клаузата на т. 11.1.3. от договора за кредит. Решението е потвърдено с решение от 28.05.2015 г. по в. гр. д. № 5070/2015 г. по описа на СГС, III – Б състав, което не е допуснато до касационно обжалване с определение от 21.06.2016 г. по т. д. № 2425/2015 г. по описа на ВКС, I т. о.

Видно от приетия по делото заверен препис от решение от 10.05.2021 г. по гр. д. № 24740/2020 г. по описа на СРС, 42 състав, „У.Б.“ АД е осъдено да заплати на К. П. Г. на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от 2 570,24 евро, представляваща надплатена договорна лихва по договор за ипотечен кредит от 20.12.2007 г. за периода 20.09.2016 г. - 20.09.2019 г., ведно със законната лихва от 21.10.2019 г. до окончателното изплащане на вземането, като в мотивите си съдът е изложил съображения за недействителност на клаузата на т. 11.1.3. от договора за кредит. Решението е потвърдено с решение от 12.01.2023 г. по в. гр. д. № 11069/2021 г. по описа на СГС, IV – Д състав.

От приетото заключение на съдебно-счетоводната експертиза (ССЧЕ), неоспорена от страните, която съдът кредитира като компетентно изготвена, се установява, че в периода 20.10.2019 г. – 20.08.2021 г. стойността на едномесечния Юрибор е търпяла промяна от - 0,430 % на 29.08.2019 г. до -0,558 % на 29.07.2021 г. Размерът на възнаградителната лихва в периода 20.10.2019 г. – 20.08.2021 г., при съобразяване на стойността на едномесечния Юрибор два работни дни преди първия работен ден от месеца и надбавка от 1,541 % е 174,50 евро, а реално заплатената възнаградителна лихва за същия период е 1057,36 евро, формирана при посочен БЛП 4,153 % (включващ едномесечен Юрибор - 0,153 % и „премия“ - 4 %) и надбавка от 1,541 % (като реално е приложен ГЛП от 6,35 %), при което разликата е в размер от 882,86 евро. Изчислената възнаградителна лихва при фиксиран ГЛП от 6,35 % без промяна по процесния кредит за процесния период е в размер на 1057,36 евро.

При така установената фактическа обстановка съдът достигна до следните правни изводи:

Ищцата се позовава на неоснователно обогатяване поради изначална липса на основание за банката да получи определена сума, представляваща недължимо платена възнаградителна лихва по сключения договор за кредит, като така предявеният иск е с правно основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД. Фактическият състав на чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД изисква предаване, съответно получаване, на нещо при начална липса на основание, т. е., когато още при самото получаване липсва основание за преминаване на блага от имуществото на едно лице в имуществото на друго, като основанието трябва да липсва не само при получаване на

имуществената ценност, но и при предявяване на претенцията за реституция на даденото. Съгласно правилото на [чл. 154, ал. 1 ГПК](#) в тежест на ищцата е да установи при условията на пълно и главно доказване факта на плащането на процесната сума, а ответникът следва да докаже, че е налице основание за получаването, съответно задържане на полученото.

Страните не спорят, а и от събраните в хода на производството доказателства се установява, че между тях е сключен договор за ипотечен кредит, при което на ищцата е предоставена парична сума от 45 000 евро, които се е задължила да върне за срок от 25 години, като освен главницата е дължима и възнаградителна лихва, а между страните е постигнато съгласие заемната сума и възнаградителната лихва да бъдат заплащани на равни месечни анюитетни вноски.

По същество спорът между страните е концентриран относно начина, по който е уговорена възнаградителната лихва и дали същата има фиксиран размер, респективно по какъв начин се определя тя, което е от значение и за преценката дали има надплатени от ищцата парични суми за възнаградителна лихва за исковия период.

В конкретния случай на ищцата е предоставен банков кредит, който не е предназначен за извършване на търговска или професионална дейност, поради което ищцата има качеството потребител по смисъла на [§ 13, т. 1 ДР на ЗЗП](#). Същевременно ответникът е банка, която като юридическо лице предоставя услуги и сключва договори с потребители като част от своята търговска или професионална дейност в публичния или в частния сектор, поради което е търговец по смисъла на [§ 13, т. 2 ДР на ЗЗП](#). С оглед това нормите на [Закона за защита на потребителите \(ЗЗП\)](#), в сила от 10.06.2006 г., които в частта, касаеща регламентацията на неравноправните клаузи в потребителските договори, въвеждат разпоредбите на [Директива 93/13/ЕИО](#) на Съвета, регулират спорното правоотношение.

На първо място следва да се посочи, че влезлите в сила съдебни решения между страните, във връзка с оспорената и в настоящото производство клауза на т. 11.1.3 от условията към договора за кредит и дължимата възнаградителна лихва не обвързват настоящия съдебен състав относно преценката за действителността на процесната клауза (предвид, че самостоятелен иск за установяване на нищожност/недействителност на клаузата не е бил предявен, съответно не е формирана сила на пресъдено нещо в тази насока – в мотивите на решенията се съдържат констатации относно доказателствените и правнорелевантните факти, които обаче не са обхванати от спорния предмет, поради което по отношение на тях не се формира сила на пресъдено нещо - т. 18 от [ТР № 1/04.01.2001 г.](#) по т. д. № 1/2000 г. по описа на ВКС, ОСГК), което задължава настоящия състав на съда да извърши собствена преценка за действителността на клаузата и произтичащите от нея последици при определяне на съдържанието на договора, в частност на дължимата за исковия период възнаградителна лихва.

След анализ на описаните разпоредби от договора за кредит (в т. ч. и условия за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договор за банков кредит от 20.12.2007 г. и условия по кредити на физически лица) съдът приема, че с клаузите на т. 4 и 4.1а от договора страните са постигнали съгласие годишният лихвен процент (ГЛП) за съответния период на олихвяване на главницата да се определя на база на два компонента - единият от тях е надбавка за редовен дълг, която е фиксирана като размер за целия лихвен период, а именно 1,541 %, а другият компонент, който участва при формирането на годишния лихвен процент, е базисният лихвен процент (който към момента на подписване на договора е в размер на 4,809 %). Той е променлива величина и е равен на конкретно посочен индекс, който по отношение на процесния ипотечен кредит е определен в т. 10.3.2. от условията по кредити на физически лица и съвпада с едномесечния Юрибор,

който компонент отчита промените в пазарните условия по време на действието му. Така страните са уговорили плаващ лихвен процент, като размерът му е поставен само в зависимост от лихвения индекс Юрибор към съответния лихвен период. Промяната при така постигнатото съглашение настъпва извън волята на страните и без да е нужно изявление на някоя от тях. Същото е предопределено от спецификата на плаващия елемент – лихвен индекс. Препращането към т. 11.1.1. от условията по кредити на физически лица не обосновава друг извод, защото тази клауза не съдържа различна уредба – тя също препраща към т. 10.3. и т. 10.4. от условията по кредити на физически лица. Следователно страните са предвидили в сключения договор основанието, при което банката може едностранно да променя условията по договора и това основание не зависи от волята на кредитополучателя. По своята същност променливата компонента (лихвеният индекс) представлява обстоятелство от обективно естество, което не е под контрола на кредитора и притежава лесно измерима пазарна стойност. От заключението на ССЧЕ се установява, че след сключване на договора размерът на бенчмарка - едномесечния Юрибор е започнал да се понижава, като през процесния период е бил в отрицателна величина, установява се също, че банката е прилагала годишен лихвен процент от 6,35 %, включващ и компонент „премия“ в размер на 4 %, който компонент е приет с решенията на УС на банката за промяна начина на определяне на базовия лихвен процент, и с добавянето на която „премия“ ответникът е запазил размера на ГЛП, въпреки понижението на едномесечния Юрибор.

Действително, за иския период е прилаган годишен лихвен процент от 6,35 %, в който обаче е включена и „премия“ от 4 %, каквато уговорка липсва в договора – т. 4 и т. 4.1.а. Съдът приема, че едностранната промяна на условията, приложими към договора, чрез която е въведена т. нар. „премия“ в ГЛП, не обвързва страните, защото не е уговорена по взаимно съгласие, нито зависи от обективни и външни фактори, а единствено и само от волята на банката, като в тази връзка съобрази следното:

Съгласно нормата на чл. 143 ЗЗП неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя. Сред примерно изброените уговорки попадат такива клаузи, които позволяват на търговеца или доставчика да променя едностранно условията на договора въз основа на непредвидено в него основание (т. 10) или дават право на търговеца или доставчика да увеличава цената, без потребителят да има право в тези случаи да се откаже от договора, ако окончателно определената цена е значително завишена в сравнение с цената, уговорена при сключването на договора (т. 12).

Неравноправните клаузи са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално, съгласно чл. 146, ал. 1 ЗЗП. Втората алинея на посочената норма регламентира, че не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им, особено в случаите на договор при общи условия.

В случая оспорената клауза на т. 11.1.3. от договора за банков кредит, която дава право

на банката едностранно да променя лихвата, е част от неговото съдържание. В доказателствена тежест на ответника е да установи по несъмнен начин, че оспорената клауза е била уговорена индивидуално. Доказателства в тази насока не са ангажирани, поради което следва да се приеме, че процесната клауза, предвиждаща възможност за промяна на лихвения процент по кредита, не е уговорена индивидуално по смисъла на ЗЗП, а е подготвена предварително от банката и кредитополучателят не е могъл да повлияе върху съдържанието ѝ.

По въпроса за неравноправността на клаузите в договори, сключени с потребители и в частност клаузите, касаещи изменение на уговорената лихва по договори за кредит, е налице практика на ВКС, включително такава по [чл. 290 ГПК](#). С решение № 424 от 02.12.2015 г. по гр. д. № 1899/2015 г. по описа на ВКС, IV г. о. е прието, че уговорка в договор за кредит, предвиждаща възможност за увеличаване на първоначално уговорената лихва, е допустима само ако тя отговаря на следните кумулативни условия: 1) обстоятелствата, при чието настъпване може да се измени лихвата, трябва да са изрично уговорени в договора или в общите условия (ОУ); 2) тези обстоятелства следва да са обективни, т. е. да не зависят от волята на кредитора - тяхното определяне или приложение да не е поставено под контрола на кредитора; 3) методиката за промяна на лихвата да е подробно и ясно описана в договора или ОУ ([чл. 144, ал. 4 ЗЗП](#)), т. е. да е ясен начинът на формиране на лихвата; 4) при настъпването на тези обстоятелства да е възможно както повишаване, така и понижаване на първоначално уговорената лихва.

Преценена през призмата на тези изисквания, клаузата на т. 11.1.3. от условия за усвояване, обслужване на кредита и изпълнение на задълженията по договора за банков кредит от 20.12.2007 г. е сключена в условията на неравноправност, доколкото предвижда единствено увеличение на годишния лихвен процент при промяна на пазарните условия, но не и обратната зависимост в посока на неговото намаляване. По този начин банката е обезпечила за себе си правото произволно да увеличава базовия лихвен процент с цел реализиране на търговска печалба. Въведената и прилагана от банката „премия“ не е изрично уговорена в сключения между страните договор и не е ясно определена, а е въведена именно поради промяна в пазарните условия – с решение на Управителния съвет на банката по Протокол № 38/14.10.2008 г. Не е ясно как е формирана стойността на т. нар. „премия“ и какви обективни фактори налагат въвеждането ѝ. Включването на нов компонент в БЛП едностранно от банката, без да е съгласувано и договорено с кредитополучателя, поставя потребителя в неравностойно положение. Банката не е изменила променливата компонента на лихвения процент, а е въвела нови правила за нейното определяне, като е включила нов компонент - премия. Липсва обосновка във връзка със стойността на кредитния ресурс на кредитните пазари. [Чл. 144, ал. 3, т. 1 ЗЗП](#) допуска клаузи за едностранно изменение на цената на договора – в случая възнаградителната лихва поради външни причини, които не зависят от търговеца, а са породени от въздействието на свободния пазар и/или от държавния регулатор. Тези договорни клаузи обаче следва да бъдат формулирани по ясен и недвусмислен начин, като потребителят следва предварително

да е получил достатъчно конкретна информация как търговецът на финансови услуги може едностранно да промени цената, за да може той на своя ред на реагира по най-уместния начин. С решение № 95 от 13.09.2016 г. по т. д. № 240/2015 г. по описа на ВКС, II т. о. е прието, че методът на изчисление на съответния лихвен процент трябва да съдържа ясна и конкретно разписана изчислителна процедура, посочваща вида, количествените изражения и относителната тежест на всеки от отделните компоненти - пазарни индекси и индикатори. Когато потребителят не е получил достатъчно информация как кредитодателят може да промени едностранно цената на доставената му финансова услуга и методологията, създадена от банката - кредитор под формата на нейни вътрешни правила не съставлява част от сключения договор, уговорката за едностранна промяна от банката на договорения лихвен процент е неравноправна. В случая клаузата не съдържа ясно и разбираемо за средния потребител описание на начина, по който при настъпване на някое от предвидените в нея условия ще се формира годишният лихвен процент, нито сочи какви пазарни условия до каква необходимост от повишаване на лихвения процент водят. Използваното общо понятие „пазарни условия“ като основание за изменение на лихвата не представлява ясно формулиран и обективен критерий, въз основа на който банката да има възможност едностранно да променя лихвения процент по кредита. Липсата на указана в договора и в общите условия конкретна методика за промяна на годишния лихвен процент, доведена до знанието на кредитополучателя към момента на сключване на договора, създава възможност банката - кредитор да променя лихвата по своя субективна преценка съобразно собствените си вътрешни правила и нарушава изискването за добросъвестност, както и равновесието между правата и задълженията на кредитора (търговеца) и кредитополучателя (потребителя). Ползваното условие „промяна на пазарни условия“ е прекалено широко понятие, което не позволява извод за конкретност, яснота и разбираемост.

Съгласно чл. 58, ал. 1, т. 1 ЗКИ при пораждане на кредитното правоотношение страните по него трябва да постигнат съгласие относно данните за общите разходи по кредита и за обективните критерии, въз основа на които тези разходи могат да се изменят. Следователно начинът на определяне на лихвата трябва да бъде изрично установена, а критериите, при които банката може едностранно да изменя нейния размер, трябва да бъдат изчерпателно изброени. В Решение на СЕС C-472/10, е прието, че „националната юрисдикция следва да прецени с оглед на чл. 3, параграфи 1 и 3 от Директивата неравноправния характер на клауза, съдържаща се в Общите условия на договора с потребители, с която продавач или доставчик едностранно предвижда промяна в свързаните с предоставяната услуга разходи, без обаче да описва ясно начина на определяне на тези разходи или да посочва основателно съображение за тази промяна. В рамките на тази преценка посочената юрисдикция трябва по-специално да провери дали, предвид всички съдържащи се в ОУД с потребители клаузи, сред които е и спорната, както и предвид националното законодателство, уреждащо правата и задълженията, които биха могли да допълват предвидените в разглежданите ОУД, съображенията или начинът на промяна на свързаните с предоставяната услуга разходи са уточнени по ясен и разбираем начин и евентуално дали потребителите имат право да прекратят договора“.

Всяко „основателно съображение“ по смисъла на това решение представлява всяко обективно обстоятелство, извън волята и контрола на страните по договора, което е било уговорено или установено преди или при сключване на потребителския договор, и което обективно води до увеличаване на цената на стоката или услугата.

В настоящата хипотеза, макар уговореното в т. 11.1.3. от условията основание за изменение на възнаградителната лихва привидно да е от обективно естество, то не „представлява основателно съображение за едностранна промяна на възнаградителната лихва“, тъй като не е установен нито размерът на промяната на БЛП при изменение на съответния обективен показател, нито правната възможност да бъде намаляван БЛП при снижаване на нефиксирания индекс, формиращ възнаградителната лихва. Като не е уговорено каква е относителната тежест на посочения в т. 11.1.3. от условията показател при определяне на действащия към съответния момент лихвен процент, респективно с каква стойност ще бъде изменена възнаградителната лихва при промяна на това обстоятелство, съдът приема, че банката необосновано, при липса на ясен механизъм за методологията на увеличението, е обезпечила правната възможност произволно, само по своя преценка да увеличава БЛП със стойности, които тя счита за целесъобразни за реализиране на печалба, което е в противоречие и с принципа на добросъвестността. Така извършеното с решения на УС вкарване на допълнителен компонент „премия“ представлява едностранно изменение съдържанието на договорното правоотношение, чийто размер зависи единствено и само от преценката на банката - по решение на УС, поради което не поражда целените правни последици и не обвързва страните по договора.

Следва отново да се посочи, че в т. 11.1.3. не е предвидена възможност за понижаване, а единствено за повишаване на първоначално уговорената лихва. Съгласно решение № 95 от 13.09.2016 г. по т. д. № 240/2015 г. по описа на ВКС, II т. о., обстоятелството, че банката-кредитор не се е задължила да намали базисния лихвен процент при намаляване на индексите по съответния член от договора, сочи въобще на несъответствие на визираната договорна клауза с изискването за добросъвестност като предпоставка за равноправност по чл. 143 ЗЗП, предвид двустранния възмезден характер на договора за банков кредит. Недействителна поради неравноправност е клауза, уреждаща възможността цената на финансовата услуга единствено да нараства при промяна на пазарните индекси, без да се променя при тяхното намаляване. Не отговаря на изискването за добросъвестност и поради това е неравноправна клауза, при която е предвидено единствено възможност за нарастване на цената на финансовата услуга при увеличаване на лихвения процент без да е включена реципрочна възможност за намаляване на същата в случай на спадане на лихвения процент - решение № 236 от 20.12.2016 г. по т. д. № 3082/2015 г. по описа на ВКС, II т. о.

В обобщение, клаузата на т. 11.1.3. не е индивидуално уговорена между кредитора и кредитополучателя. Тя е била изготвена предварително и ищцата не е имала възможност да влияе върху съдържанието ѝ. С клаузата се осигурява възможност за увеличаване на годишния лихвен процент само при неговото увеличаване с повече от един пункт. Не е предвидена възможност при промяна на пазарните условия, водещи до понижаване на

базисния лихвен процент, лихвата да бъде намалена. Целият риск от промяна на пазарните условия е възложен върху потребителя, което води до неравновесие в отношенията между страните. Същевременно не е предвидена възможност за кредитополучателя да се откаже от договора за кредит, ако вследствие на увеличаването стойността на годишния лихвен процент, окончателната сума е значително завишена в сравнение с уговорената при сключването на договора.

Не може да намери приложение и изключението от правилото за неравноправност на клаузи по [чл. 144, ал. 3, т. 1 ЗЗП](#), което е неприложимо, когато липсват ясни правила за условията и методиката, при които може да се променя едностранно от страна на банката на първоначално съгласувания размер на базовия лихвен процент. С оглед изложеното оспорената клауза е неравноправна на основание чл. 143, т. 10 и т. 12 ЗЗП, поради което и нищожна на основание [чл. 146 ЗЗП](#).

Както бе посочено по-горе по делото е безспорно, че за погасяване на кредита ищцата е заплатила през процесния период възнаградителна лихва в размер на 1057,36 евро на ответника. Спорен е и въпросът по какъв начин следва да се определи размерът на възнаградителната лихва за исковия период - на база посочената в т. 4 от договора формула на изчисление на лихвата или на база уговорен в договора фиксиран размер на възнаградителната лихва от 6,35 %.

Съгласно [решение по т. д. № 2481/2017 г.](#) по описа на ВКС, II т. о., на което ответникът се позовава, произтичащата от [чл. 146, ал. 1 ЗЗП](#) нищожност на уговорката в клауза от договор за банков кредит, даваща право на банката - кредитор да променя едностранно лихвата по кредита при промяна на БЛП, не обуславя нищожност и на уговорката в същата клауза за заплащане от кредитополучателя на договорна лихва в размер, формиран като сбор от базов лихвен процент с точно определен към датата на подписване на договора размер в проценти и договорна надбавка. Въпрос на всеки отделен договор обаче е дали възнаграждението на кредитора е уговорено във фиксиран или в променлив базов лихвен процент.

Анализирайки договорните клаузи съдът намира, че страните са уговорили променлив лихвен процент, който се формира от фиксирана надбавка от 1,541 % и базисен лихвен процент, който е променлива величина - едномесечен Юрибор. Тезата на ответника, че уговореният при сключване на договора ГЛП от 6,35 % е фиксиран, поради което и банката следва да възстанови само надплатените възнаградителни лихви над този размер, не намира опора в предвиденото по т. 4 от процесния договор за кредит, и тълкуването на същата разпоредба във връзка с тези по т. 10.3. и 10.4. от Условията за кредити на физически лица - ипотечни кредити, определен по т. 11.1.1. от Условията за усвояване, обслужване и изпълнение на задълженията по договора от 20.12.2007 г., а и с отразеното в Протокол № 38/14.10.2008 г., че базовият лихвен процент е променлив, и се формира от приложимия към периода на олихвяването договорен лихвен индекс (Юрибор). Ако лихвеният процент е бил уговорен като фиксиран, то остава неясно защо нееднократно управителният съвет на банката е вземал решение за повишаване на премията като компонент на базовия лихвен

процент по кредитите на физически лица в лева и защо този компонент е включен при изчисляване на лихвата. Възприемането на конкретен размер на договорна лихва, който остава непроменен дори когато един от показателите, формиращи я намалява, е уговорка, която също би могла да доведе до значително неравновесие в правата и задълженията на страните по договорното правоотношение, защото би довела до заплащане на размер на договорна лихва, несъответстващ на възприетия в т. 4 от договора начин на определянето ѝ като сбор от едномесечен Юрибор и фиксирана надбавка. Да се приеме, че размерът на договорната лихва е фиксиран на 6,35 % би означавало да се обезсмисли и клаузата на т. 4 от договора, която предвижда възнаградителната лихва като формирана от базов лихвен процент и надбавка и би поставило потребителя, който е по - слабата в икономически план страна в по - неблагоприятно положение - в този смисъл и решение № 12 от 11.02.2022 г. по гр. д. № 2032/2021 г. по описа на ВКС, IV г. о., постановено при аналогичен случай, определение № 1323 от 13.12.2023 г. по т. д. № 585/2023 г. по описа на ВКС, I т. о., определение № 50406 от 31.07.2023 г. по т. д. № 1298/2022 г. по описа на ВКС, I т. о., определение № 186 от 15.04.2019 г. по т. д. № 2498/2018 г. по описа на ВКС, I т. о., определение № 50751 от 21.10.2022 г. по гр. д. № 364/2022 г. по описа на ВКС, IV г. о., с които не е допуснато касационно обжалване на въззивни решения, постановени при сходна фактическа обстановка. Не може да се приеме, и че наличието на съгласие за уговаряне на „фиксиран“ лихвен процент следва и от т. 10.5. от Условието по кредити на физически лица, защото клаузите в договора, които се различават от общите условия, имат приоритет ([чл. 298, ал. 3 ТЗ](#)) и се прилага уговореното в договора – т. 4, в който смисъл са разясненията на решение № 12 от 11.02.2022 г. по гр. д. № 2032/2021 г. по описа на ВКС, IV г. о.

По изложените съображения, едностранната промяна на лихвата, чрез която се въвежда така наречената „премия“ в ГЛП, не следва да се прилага в отношенията между страните, тъй като нито е уговорена по взаимно съгласие, нито зависи от обективни и външни фактори, а единствено и само от волята на банката. Следователно, отношенията между страните относно дължимата възнаградителна лихва следва да се уреждат съобразно първоначалното съгласие, постигнато в т. 4 от договора за банков кредит (едномесечен Юрибор и надбавка 1,541 %).

Установи се от заключението на счетоводната експертиза, че дължимите лихви за периода 20.10.2019 г. - 20.08.2021 г. са в размер на 174,50 евро. Платените от ищцата суми за лихви за същия период са в размер на 1057,36 евро, като разликата между платената сума за лихви и дължимата сума за лихви е 882,86 евро, която е заплатена при начална липса на основание (при едностранно увеличаване от банката на лихвения процент в противоречие с действително постигнатото съгласие между страните по договора за кредит, дължащо се на недопустимо добавяне на трети компонент при определянето на размера на ГЛП), т. е. за ответника не е съществувало валидно правно основание да получи плащане на лихви в повече от дължимите според курса на месечния Юрибор и надбавка, поради което тази сума подлежи на връщане от ответника на ищцата, до която сума искът е основателен, като за пълния предявен размер от 885,28 евро следва да бъде отхвърлен.

Неоснователно е възражението на ответника за погасяване на вземанията по давност. Те са с източник неоснователно обогатяване и срокът за погасяването им е 5 години. Изискуемостта е от момента на даването, откогато тече и давностният срок ([ППВС № 1/1979 г.](#)). Искът е предявен на 26.01.2023 г. и като съобрази, че се претендира възстановяване на

заплатена без основание договорна лихва за периода 20.10.2019 г. - 20.08.2021 г., съдът приема, че не са налице погасени по давност вземания.

С оглед изложеното искът следва да бъде уважен за сумата от 882,86 евро, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателното плащане.

По разноските:

При този изход на спора разноски се дължат на ищцата, съразмерно с уважената част от иска. Претендиращи са 69,28 лв. – държавна такса, 200 лв. – депозит за вещо лице и 800 лв. – адвокатско възнаграждение съгласно договор за правна защита и съдействие от 01.10.2023 г. Възражението на ответната страна по чл. 78, ал. 5 ГПК е основателно – в случая делото не се отличава с фактическа и правна сложност, същото е приключило в рамките на едно открито съдебно заседание, поради което възнаграждението на ищцата следва да бъде определено в минимален размер от 475 лв. съгласно чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, или общо разноски от 744,28 лв. На основание чл. 78, ал. 1 ГПК ответникът следва да заплати на ищцата съразмерно на уважената част от иска сумата от 742,25 лв.

Независимо от частичното отхвърляне на иска, разноски на ответника не се дължат, като в тази връзка съдът съобразява приетото в решение от 16.07.2020 г. по съединени дела С-224/19 и С-259/19 на Съда на Европейския съюз, че чл. 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13, както и принципът на ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба, която позволява част от процесуалните разноски да се възлагат върху потребителя в зависимост от размера на недължимо платените суми, които са му били върнати вследствие на установяването на нищожност на договорна клауза поради неравноправния □ характер, като се има предвид, че подобна правна уредба създава съществена пречка, която може да възпре потребителя да упражни предоставеното от Директива 93/13 право на ефективен съдебен контрол върху евентуално неравноправния характер на договорни клаузи, както и мотивите на определение № 366 от 16.08.2022 г. по ч. т. д. № 1085/2022 г. по описа на ВКС, I т. о. в този смисъл.

По изложените съображения, Софийският районен съд

РЕШИ:

ОСЪЖДА „У.Б.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С....., да заплати на К. П. Г., ЕГН *****, със съдебен адрес: гр. С....., чрез адв. Р. И., по предявения иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата 882,86 евро - подлежаща на връщане сума като платена без основание и представляваща разлика между реално погасения и действителен размер на дължимата възнаградителна лихва по договор за кредит № TR 70997568 от 20.12.2007 г. за периода 20.10.2019 г. – 20.08.2021 г., ведно със законната лихва върху тази сума от 26.01.2023 г. до окончателното ѝ изплащане, като **ОТХВЪРЛЯ** предявения от К. П. Г., ЕГН *****, със съдебен адрес: гр. С....., срещу „У.Б.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С.....,

иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за разликата над 882,86 евро до пълния предявен размер от 885,28 евро, като неоснователен.

ОСЪЖДА „У.Б.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С....., да заплати на К. П. Г., ЕГН *****, със съдебен адрес: гр. С....., чрез адв. Р. И., на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от общо 742,25 лв. – разноси по делото.

Решението подлежи на обжалване с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____